PODOBENSTVÍ O ROZSÉVAČI

Původ materiálu
Jiří Bureš
Pořadí v lekci
17

Žalm 143,8 – Ohlas mi zrána své milosrdenství, neboť doufám v tebe. Dej mi poznat cestu, po níž mám jít, neboť k tobě pozvedám svou duši.

Liturgické čtení-L 8,4-8

Klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

-***mluvil k nim***: ‚neučil je' tedy vznešený Teofile, jako je tomu u Marka (4,1-20). Mluvil (též Mt 13,3) k velikému zástupu lidí, kteří za ním přicházeli z mnoha měst. A Ježíš k nim mluvil v podobenství. Podobenství je tedy jen prostředkem k tomu, co chce Ježíš říci. Učedníkům je dáno znát tajemství Božího království (v.10); oni si ho tedy skrze podobenství prohlubují. Ostatním je však tajemství Božího království skryto, proto zaslechnout ‚Ježíšovo učení' znamená potkat Boží království v akci.

- ***podobenství***: je jen prostředek; přesto nebo možná právě proto, je důležité, aby tomu co nejširší okruh posluchačů porozuměl. Semínko (či sazenice), půda, slunce a voda – to jsou atributy vzniku toho, co nám doslova roste ‚pod okny'. Taková je realita, všem - i tobě vznešený Teofile, má být zřejmé, oč jde.

Děj podobenství se odehrává ve značném časovém rozpětí (setí až sklizeň). Po zasetí prvních tří zrn je téměř hned možné zaznamenat ztrátu, ale u posledního si posluchač ‚počká' na výnos ze setby. Rozhodující je tedy čas zrání – čas, kdy nejsou zřejmé ztráty, ale výnosy.

- ***co se stalo p?i rozsévání…***: Vyšel rozsévač (v.5)- rozsévač nevychází náhodou, nedopatřením, ale vychází, aby rozséval. Rozsévač rozsévá své zrno. Většinu vyprávění zabírají příklady neúspěšné setby. Na tři nevydařené pokusy o zasetí jeden úspěšný. Neutěšené skóre. Za to ale poslední příklad rozsévaného semene přineslo stonásobný (srov. Mt 13,8; Mk 4,8) užitek. Dost dobře možná pro to, vznešený Teofile, že semeno nedopadlo pouze na dobrou zemi, ale zaselo se též i uvnitř.

- ***Kdo má uši k slyšení, slyš***: přirozeně, že má každý uši a většinou s nimi i dobře slyší (též L 14,35). Ježíš v podobenství promlouval k masám, ale přitom záleží na jednotlivci. Jak s podobenstvím naloží, jak ho přijme. Každý z toho má tolik, kolik uslyšel. A co jsi slyšel ty, vznešený Teofile?

ÚSKALÍ TEXTU:

- **podobenství**: nepředstavuje pouze jakousi ‚učební pomůcku' (jako je ilustrace atd.), nýbrž svébytný způsob zvěstování. Ježíš neužívá podobenství především z ‚pedagogických důvodů', aby názorně předvedl, co a kdo a jak co je kde v Božím království. Ježíš chce posluchačům přiblížit blízkost Božího království, tak jak tuto blízkost zažívali skrze jeho znamení a mocné činy.

- užití **výkladu** podobenství (8, 11-18) si žádá další zvláštní ‚textové' pozornosti a komplikuje podobenství samo v odlišných základních důrazech.

- **pokřtění, konfirmovaní, věřící či členové církve** nejsou s tímto podobenstvím ‚za vodou'. Apriori jim tímto nepřináleží podoba posledního zrna. Nejde o to jednou uslyšet slovo či se pro ně jednou rozhodnout. Boží království nemá konce (Lk 1,33).

POMŮCKY:

Zpěvníky, bible, Pracovní listy – Evangelia, č.11 (Z. Šorm nakl. Eman); obrázek rozsévače z BTS; postava člověka (viz. bod Podněty pro rozhovor);

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro mladší školní věk:

Nakreslete (nebo najděte) jednotlivé fáze růstu nějakého semene (semínko, semínko s klíčkem, stvol – u něhož není jasné, co z toho vyroste , obilíke žni). Předložte je před děti tak, aby každá fáze byla na zvláštním papíře. Pak je požádejte, aby rostlinku na obrázcích srovnaly tak, jak podle nich roste. Při společné kontrole pak s nimi hovořte o tom, co je pro takovou rostlinku v té které fázi důležité, aby vyrostla.

Na začátku vyprávění můžete použít obrázek rozsévače v BTS, str.101 , na kterém je dobře vidět obvyklý způsob tehdejšího setí.

Pro starší školní věk:

Rozepište (namalujte) v heslech na kartičky, co všechno potřebujeme, abychom si vzájemně naslouchali, a zahrňte tam i taková, která k tomu nepotřebujeme (ucho, otevřené srdce, pohled z očí do očí, patřičná vzdálenost, sympatie, dobré počasí, oblečení ‚in', vlastní hrdost, společné zájmy). Nechte děti, ať samy roztřídí hesla podle toho, jak jsou pro ně důležitá k tomu, aby jeden druhému naslouchali. Při třídění se jich ptejte, proč ‚tohle' zrovna (ne)vybraly, proč je to (ne)důležité?

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Osnova k podobenství vychází z toho, že se děti nejprve soustředí na to, co je jim známé (viz.motivace)a z ‚jejich' světa. Na to přímo navazuje podobenství; rozsévání a růst se tak rozvine v příběh. A poté se můžeme spolu s dětmi ptát, co tímto podobenstvím chtěl Ježíš posluchačům říct a co si z toho můžeme odnést my.

I. Motivace (viz. bod 5)

II. Rozsévač rozsévá zrno, ale ne všude se semeno ujímá

III. Lidé přicházejí za Ježíšem, aby mu naslouchali

IV. Ježíš rozsévá slovo, ale ne každý ho slyší

b) poznámky a osnova pro starší školní věk:

Osnova k podobenství se odvíjí od toho, že se děti nejprve sami pozastaví nad tím, co je pro ně důležité v naslouchání druhému a navzájem si své názory konfrontují (viz. motivace). Říká Ježíš něco k tomuto tématu, když vypráví podobenství o rozsévači? – Ve vyprávění pak neopomeňte dětem zdůraznit čas, jež je nutný pro odhalení výnosu setby. Vzniká tím most, který podtrhuje důležitost růstu a zrání jejich správného rozhodování.

I. Motivace

II. Lidé přicházejí za Ježíšem, aby mu naslouchali

III. Rozsévač rozsévá a brzy je vidět, které zrno se neujalo

IV. Ježíš vypráví; Boží slovo je přijímáno různě

V. Slyšet podobenství znamená rozhodovat se pro Boží království a uzřít jeho blízkost

VYPRÁVĚNÍ

Části označené „A“ jsou určeny pro mladší, části „B“ pro starší, „AB“ pro obě věkové skupiny.

I. (A) JAKO KDYŽ ZASEJEME SEMENO

Co se stane, když zasadím semínko? (Už jste to zkusili?) Jsem zvědavý, co vyroste. A kdy už to konečně bude. Jenže ono si to roste, jak chce. Musím počkat a být trpělivý. Nechat semínko, aby tam vevnitř pracovalo. A ono vyroste a přinese mi květ nebo ovoce.

Právě tak je to, když Bůh osloví člověka. Hned se to neprojeví. Chce to čas a trpělivost. Nepustit to z hlavy a ze srdce. A pak, až přijde správný čas, Boží slovo přinese užitek. Jaký? Třeba se naučíme odpustit. Nebo děkovat Bohu za dobré věci. Nebo začneme dělat jiné dobré věci.

I. (B) ZKLAMANÝ TEOFILE…

Lukáš si toho nemohl nevšimnout: Jeho hostitel měl na čele výraznou vrásku. „Copak, vznešený Teofile? Stalo se něco?“ zeptal se a rozhlédl se okolo. Vše se tu zdálo být v pořádku, i služebná už tiše seděla na obvyklém místě v koutě, dychtivá slyšet vyprávění z Lukášova svitku.

„Nic,“ na to Teofil, ale díval se jinam. „Předčítej.“ Lukáš tedy usedl, rozvinul svitek a začal číst: „Lidé se k Ježíšovi scházeli ve velkých zástupech a přicházeli z mnoha měst. A mluvil k nim…“ (L 8,4).

„No, a to je právě to!“ vyskočil náhle Teofil. „Zástupy! Kde se objevil Ježíš, tam se sbíhaly zástupy lidí. Byli zvědaví, chtěli uzdravit, chtěli ho slyšet. A kde jsou ty zástupy dnes?“

Lukáš překvapeně poposedl. Takhle rozrušeného Teofila ještě neviděl. „No tak… třeba teď o Vánocích přišla do kostela spousta lidí.“

„ A přesně o tom mluvím, Lukáši. Potkal jsem o Vánocích v kostele některé své přátele. Byli tam poprvé. Jenže když jsme se druhý den bavili, řekl mi jeden: ‚Já tam jdu kvůli atmosféře.‘ A druhý: ‚To je takový vánoční zvyk.‘ A třetí se mi dokonce posmíval, že věřím!“ - Bylo to venku. Teofil se trochu uklidnil. Znovu usedl. „Za Ježíšem chodily zástupy. Dnes chodí zástupy leda do supermarketu, na stadión, nebo na koncert. Křesťanů je málo. Nic nedokážeme, nic nezměníme.“

II. (B) ZÍSKÁME DAVY?

Na Lukášově tváři se objevil mírný úsměv. „Vznešený Teofile, nejsi sám, koho to trápí. Vlastně jsem o tom chtěl dnes předčítat z evangelia. Ale nejdřív mám pro tebe jednu otázku: Viděl jsi někdy, jak se chovají lidé ve velkém množství, v davu?

„Mockrát. Někdo něco vykřikne a všichni to začnou skandovat. Někdo se začne prát a všichni se přidají. Zástup lidí je jako jedno velké divoké zvíře.“

„Máš pravdu, Teofile - a přesto se najdou lidé, kteří dokážou s davem hýbat, jak chtějí. Třeba televizní moderátoři, hvězdy nebo politikové. Dokážou mluvit, aby vzbudili nadšení nebo nenávist davu.“

„Já vím. Učili mě v hodinách rétoriky, jak se to dělá. Hodně efektních (působivých) slov. A chválit je, říkat jim to, co chtějí slyšet. Vyhrožovat nepřátelům a zrádcům.“ Teofil se zarazil. „Ale takhle přece Ježíš k zástupům nemluvil.“

III. (AB) JEŽÍŠ MLUVIL K ZÁSTUPŮM; BOŽÍ SLOVO JE PŘIJÍMÁNO RŮZNĚ

Máš pravdu, vznešený Teofile. Za Ježíšem přicházely davy, ale on je nechválil. Nechtěl se líbit všem. Mluvil pravdivě o Bohu i o lidech. A říkal i nepříjemné věci: že bohatí mají rozdat svůj majetek chudým, a nepřátele že máme milovat. Že nemáme žít pro sebe, ale pro druhé.

A jak to ti lidé přijímali? Různě. Zástup se rozdělil.

Někoho se ta řeč vůbec nedotkla. Jedním uchem tam a druhým ven.

Někdo byl nadšený. Hned zítra všechno změním, říkal. Hned zítra. Ale nic neudělal.

Někdo s Ježíšem úplně souhlasil. Jenže jiné věci byly pro něj důležitější. A tak to nechal být.

A někdo Ježíšovo slovo přijal, vzal si je k srdci a dal mu prostor. Dal mu přednost před ostatními věcmi.

IV. (AB) ROZSÉVAČ ROZSÉVÁ A BRZY JE VIDĚT, KTERÉ ZRNO SE NEUJALO

Lukáš začal znovu číst (s nejstaršími společně číst L 8,4-8, mladším vyprávět):

> Vyšel člověk na pole sít obilí. Bral semena plnou hrstí a rozhazoval je.

Některá zrnka padla na cestu. Neujala se. Lidé, kteří po cestě chodili, zrnka rozšlapali. A zbytek sezobali ptáci. Žádná úroda.

Jiná semena padla na skalnatou zem. Půda tam byla prohřátá, a tak semínka velmi rychle zakořenila a rostla. Ale kořeny byly mělko a rostliny neměly vodu. Rychle vyrostly, rychle uschly. Žádná úroda.

Jiná zrnka padla doprostřed trní. Rostly dobře. Ale trní rostlo spolu s nimi, bylo silnější, zastínilo je a udusilo. Žádná úroda.

Některá semena padla do dobré země. Rostliny zakořenily do hloubky, vyrostly. A na každém klásku dozrálo mnoho nových zrnek. Urodilo se!

(Pro menší je možno spojit vyprávění o rozsévači s postupným vybarvováním pracovního listu – každý typ rostlinky odpovídá některým z posluchačů Ježíše.)

V. (B) MÁ TO CENU?

„Vždyť jsem to říkal," zvolal Teofil, „tak málo lidí opravdu naslouchá evangeliu. A stejně je to v tom Ježíšově vyprávění. Tři semena padnou vedle a jenom jedno se ujme. 3:1 - křesťanů je málo. Nemá to cenu."

„Prosím za prominutí, pane, ale je vidět, že nemáte zkušenosti s prací na poli," ozvala se z kouta služebná, která jindy bývala zticha. Překvapeně se otočili. „Když se seje, vždycky se spousta semínek neujme. Ale člověk musí rozsévat a moc se neohlížet, kam to padne. Když vyroste to dobré, všechno se vám vynahradí. Vždyť to četl i tuhle pan Lukáš v podobenství. Ten, kdo Ježíše slyší, ‚přinese stonásobný užitek'."

Pán domu vypadal překvapeně. „Stonásobný užitek?" Zamyslel se dlouze. „To vlastně nějaké malé ztráty nevadí. Jistě, je jich škoda, ale i tak je užitek veliký. Ano! Když to nevzdáme. Nepočítat a šířit Ježíšovo slovo – to není špatná rada! - Poslouchej Lukáši, teď si říkám, že by možná stálo za to, abych se těch svých přátel ještě přeptal. Třeba v nich něco z té vánoční zvěsti uvízlo. Stačila by troška. Stonásobný užitek... Myslel jsi to takhle, když jsi to psal?"

Ale Lukáš neřekl nic; na jeho tváři byl zase ten mírný, trochu záhadný úsměv.

MODLITBA

Pane Bože, dej ať slyšíme, co nám říkáš. Ať slyšíme, když nás chceš potěšit, ať slyšíme, když nás napomínáš. Ať uchováváme tvé slovo ve svém srdci. Věříme, že ono vyroste a bude k dobrému nám i ostatním lidem. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR, DRAMATICKÉ ZPRACOVÁNÍ, HRY:

- s mladšími dětmi si můžete zazpívat písničku ‚Čížku, čížečku' a přitom napodobovat jednotlivé fáze růstu, žně a konzumace máku.

- porovnejte se staršími dětmi podobenství o rozsévači u Lukáše s podobenstvím u Marka (4,1-9) a u Matouše (13,1-9). Najděte rozdíly či shody, která podobenství se navzájem víc podobají? Výsledky můžete zaznamenat v heslech a vyvěsit.

- načrtněte postavu člověka (buď jednu velkou nebo pro každého malou) s obzvláště dlouhým trupem. Pak postavu vystřihněte a do trupu vodorovně nakreslete řádky, tak aby se na každý řádek vešlo heslo. Požádejte děti, ať vepisují (společně nebo každý do svého) do řádků to, co je podle nich pro člověka důležité, aby naslouchal (postavu-ičky si mohou i vybarvit). Pak postavu(ičky) složte podle řádků do leporela tak, aby nic z toho dětmi vepsaného nebylo vidět: Takto vypadá člověk (Jana, Ondřej, Tomáš,...). Pak postavu(ičky) rozevřete: A takto člověk (Jana, Ondřej, Tomáš,...) vyroste, když dokáže naslouchat.

- Už jste někdy něco sami sázeli či seli? Ujalo se všechno? Těšili jste se na úrodu? Zdálo se vám, že na ni musíte dlouho čekat?
- s dětmi si můžete namalovat kalendář a k jednotlivým měsícům pak přiřadit fáze růstu semene (příprava půdy, setí, hnojení, růst, žeň).

Odkaz na pracovní list
17 Podobenství o rozsévači
Odkaz na píseň
Dům na písku postavený, lampa, která zhasíná
Jdou, stále jdou se zprávou (SV115)
Dál, přece nejdete sami
Rozsévač (BTS59)
Temnou divnou mlhou bloudím sem a tam
Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá
Nás zavolal jsi, Pane (BTS47)
Cílová skupina
Školní
Mladší školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 8,4–18